

ABONAMENTUL
 Pe un an . . . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.— „
 Pe 3 luni . . . 7.— „
 Pe o lună . . . 2.40 „
 Pentru România și
 străinătate:
 Pe un an . . . 40.— franci
Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și
 ADMINISTRAȚIA
 Strada Zrinyi N-rul 1/a
 INSERTIUNILE
 se primesc la admini-
 stratie.
 Mulțumite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscrise nu se in-
 napolază.

In preajma marilor reforme.

De Dr. I. Răducanu, docent universitar.

IV.

Viața politică și clasa țărănească.

Problema țărănească, ca orice chestiune socială, nu are numai o latură economică și prin urmare, principiul exproprierii luat ca mijloc spre a ajunge la scopul: *pământ clasei țărănești* demne de a fi proprietară, nu poate înfățișa o soluție desăvârșită. De aceea să explică că marile reforme sociale, ce sunt așteptate pe cale de înfăptuire în România, cuprind, pune pe același plan și o nouă viață politică, menită să înlocuiască drepturile fictive cu drepturile politice reale ale clasei țărănești. Aceasta se așteaptă dela *reforma electorală*.

Sub actualul regim electoral cenșitar, care durează, dela 1866 cu mici modificări (1884) marea majoritate a populației rurale putem spune fără încunjur, că nu are de fapt deosebită însemnătate în viața politică a statului. Din acest punct de vedere ea formează mai mult un obiect decât un subiect, ea nu este un factor activ ci unul pasiv. Inglobată în colegiul cel mai numeros și cel mai puțin independent, în colegiul al treilea, țărănimia care votează mai ales indirect, prin delegați, decât direct, a format în tot intervalul de când dăinuiește actualul regim electoral, contingentul de alegători al „Colegiul minciună”, sau „Zestrei guvernului”. Regimul electoral din România care împarte pe

alegători după cenșul material, adică după averea personală în primul rând, este un regim cu totul reacționar, o excepție ce nu se poate asemăna, decât cu sistemul electoral din Prusia, expus la atacuri din ce în ce mai puternice.

Critica actualului sistem electoral se găsește în raportul dlui C. Stere, pe care l'a prezentat în camera deputaților în calitate de raportor al comitetului de delegați, cu privire la propunerea de revizuirea constituției. D-sa sintetizează și concretizează inechitatea ce stă la baza sistemului electoral în ființă, și întreaga practică cu adevărat antisocială, a acestui sistem. Starea de față nu mai poate continua. Este o chestiune de elementară dreptate de a chema la viața politică, de a da puțință ca prin reprezentanții ei adevărați să contribuie la opera legislativă, precum și la opera de control, acelei părți din populație, care formează însăși izvorul de vitalitate al națiunii. Până astăzi, deputații colegiului al treilea în special, n'au fost aleșii țărănimii, ci aleșii guvernelor. Și nu e de mirare, că acești „deputați ai țărănimii”, foarte adesea recrutați dintre advocați sau mari proprietari, să nu cunoască sau să nu vrea să apere nevoile și drepturile populației rurale. Sub actualul regim electoral putem înregistra un lung șir de siluire și corupțiune a alegătorilor, corupție reciprocă și pentru cel ales, precum și pentru cel ce alege, corupție bazată pe principiul: *do ut des*. Alegătorul dă votul în schimbul unui avantaj personal, astfel că în multe cazuri cei aleși se duc în parlament nu în baza unui program bine lămurit de reforme, ci în baza popularității

sale cece se traduce în fapt adeseori cu „corupție electorală”.

Nu vrem să insistăm mai departe asupra practicei detestabile a sistemului electoral în ființă.

Ținem însă să stabilim încă odată, că principiul ce stă la baza sistemului trebuie înlăturat. Dealtminteri dacă cei de sus, nu s'ar fi gândit la aceasta, în chip firesc, ca o forță naturală, cei de jos ar fi impus cu vremea prin afirmarea brutală a drepturilor lor, aceasta înlăturare. Și aci revine meritul partidului liberal, a veni cu o măsură de prevenire, propunând ca un pas hotărîtor către sufragiul universal, contopirea actualelor colegii într'un colegiu unic și lărgirea dreptului de vot, pe care îl face obligatoriu, și care de aci înainte va depinde nu de cenșul material, ci de cel cultural (al științei de carte).

Ridicarea sătenilor pe terenul economic, în special prin mișcarea cooperativă, precum și agravarea raporturilor dintre micii cultivatori și marii proprietari sau arendași ar fi pregătit de sigur o deslănțuire a forțelor pe cari le reprezintă clasa rurală, și spre dobândirea drepturilor ei politice depline. Dar reforma electorală devine absolut necesară odată cu înfăptuirea marelui reforme propuse pentru împăământenirea țărănilor. Am putea spune că acestea două reforme sunt așa de strâns legate una de alta încât ele să condiționează reciproc.

O nouă viață economică cere imperios o altă viață politică.

Ca și criticele aduse exproprierii, cele făcute reformei electorale sunt obicinuitele monenzi din tezaurul reacționarismului bătute și

Unscritor macedonean: M. Beza¹⁾

Pomenind cuvântul „macedonean” fără să vreau îmi vin în minte cele câteva zile petrecute cu ani înainte în ciudatul oraș de pe țărmul Bosforului, în societatea câtorva tineri macedoneni, cari urmau diferite cursuri la universitatea din Constantinopol. Uimit de atâtea frumuseți și ciudățenii de cari e așa de bogată cea capitală a imperiului bizantin, îmbătat de variile impresii venite prea repede una după alta, obosit de neîntrerupta cutrierare a aceluși oraș al liniștei și al reveriilor de opiu, așteptam cu drag seara, când un tren suteran ne urca în goană spre Pera, unde la o cafenea simpatice ne aștepta o ceată de entusiaști tineri, veniți din diferite sate din Macedonia și de prin alte părți. Ei ne așteptau cu priviri calde, ca pe niște frați pe cari nu i-au văzut de multă vreme, ne întrebau multe de toate despre Ardealul nostru necăjit, pe care ei în fantaziile și arzătoarele lor visuri, îl vedeau așa de fermecător, cu țărani robuști și conștienți, cu tineri fermi, cu luptători curați și implacabili.

Aceste neuitate seri se terminau de obicei

cu doine ardelenesti ori cu cântece plângătoare și languroase din țara maslinilor.

În acea cafenea ne-am întâlnit seară de seară vre-o nouă zile, noi copii prea visători ai alor două fragmente de neam, aruncate de parte unul de celalalt, luptând pentru același ideal

Ne-am despărțit apoi într'o bună zi...

Când după acel popas fermecător vaporul „Principesa Maria” a părăsit apele Bosforului, trecând spre Țara Românească, acei buni macedoneni într'un lung „bun rămas” priveau de pe cheiu dela Cornul de aur, priveau peste ape în urma noastră, până ce în fumuriul serii ne-am pierdut pe legănătoarea Marmara.

În duioșia acestor amintiri încerc să fixez pentru cetitorii noștri, câteva din bogatele impresii ce mi le-a lăsat volumul de proză al macedoneanului M. Beza.

În deceniul nostru infectat de xenomanie, în larma scarmatoriilor literare curente, în fața priveliștei morbide a începătorilor suspendați între două lumi, ori în proze de penitențe sterile, M. Beza, alături de câțiva mari contemporani, aduce în scrisul său o proaspătă undă de sănătate, un fragment plin de aroma tare a pământului sudic, un fragment din tragedia unui nomad popor de elită.

În atmosfera clorotică a poeziei noastre de sanator ori în bălăcăreala în care chiue și se tânguie atâția epigoni caraghioși la ospățul de limonada naționalistă ori poporanistă, M. Beza aduce un talent de preț și o delicioasă atmosferă de onestitate literară. El nu-și desbracă personagiile, nici nu le încurcă în aventuri galante pentru succese de bălciu, cum se operează în zilele noastre. Ca și Brătescu-Voinesti, Agârbiceanu, Galaction etc. el e un întârziat care stăruie în bunele tradiții literare și dacă în România va fi trecut cu vederea de publicul mare, el va avea toată simpatia Românilor de sub domniile străine. Precum preoții din Macedonia și toți cei ce sunt atrași spre literatura frumoasă, întârzie seara citind pe Coșbuc, Iorga, Iosif, Goga etc., așa vor ceti Ardelenii noștri pe M. Beza care ne aduce într'un simpatic volum o parte din viața Aromânilor, ale căror aspirații naționale au fost luate dela ordinea zilei de ultimele evenimente.

„Pe drumuri”, așa-și întitulează M. Beza primul volum de proză, desvâlind prin aceasta sămburele îndeletnicirilor sale literare.

„Ne chiamă pământul” a scris Octavian Goga, în fruntea unui volum de versuri. „Pe drumuri” scrie M. Beza, deslegând prin acest titlu viața sufletească a personagiilor sale. „Pe dru-

¹⁾ Din prilejul apariției volumului său: „Pe drumuri”. Viața Aromânilor. București „Minerva” 1914.

puse în circulație întru apărarea intereselor și privilegiilor de clasă, ce se văd cu drept cuvânt primejduite. Dar interesele și privilegiile unei infime grupări nu pot fi puse în cumpănă, când este vorba de o chestiune vitală pentru țară și neam. Și se pare că în ultimul timp o conștiință nouă, mai luminată asupra adevăratelor interese naționale, își găsește expresia viguroasă în viața politică românească. Ce dovadă mai strălucită putem aduce, decât însăși marile reforme, despre cari am făcut amintire până aci?

Dispariția unui neam.

„...Pe unde au fost descendenții soldaților pretorului Aniclu și ai lui Paul Emillau, pe unde au trăit ca pietre miliare între noi și Italia descendenții legionarii lui Cesar și Pompei va rămâne doar amintirea”... (Neamuri în vrăjmășie pag. 38.)

C. N. Burileanu.

„Neamuri în vrăjmășie”

este titlul unei noi scrieri apărute zilele acestea de sub tipar și datorită conștiințiosului cercetător al chestiunilor balcanice, dlui C. N. Burileanu. Această a treia operă a simpaticului nostru scriitor naționalist tratează cu multă profunzime și competență mai toate fazele prin cari a trebuit să treacă chestia balcanică până la încheierea păcii din București care a stabilit, să sperăm, harta definitivă a Peninsulei Balcanice.

Percurgând cu cea mai încordată atențiune „Neamuri în vrăjmășie” a dlui Burileanu constatăm, că dsa văzuse foarte just în chestiile balcanice și atrasese la timp luarea aminte a guvernului M. Sale regelui României, ce anume măsuri să se ia pentru obținerea de garanții în favorul individualității etnice a consăngenilor noștri din Balcani. Și glasul dsale, ca și al tuturor frunțașilor macedo-români, a fost pentru conducătorii responsabili ai diplomației românești: vox clamantis in deserto; deoarece tocmai când România a ajuns să fie prin acel concurs de împrejurări extrem de favorabil, arbitru Bal-

muri! Iată două cuvinte cari cuprind trecutul prezentul și viitorul apropiat al Românilor din Macedonia, cari cu toate implorările ce le-a făcut sftnicilor regelui Carol, au fost lăsați ca întotdeauna — „pe drumuri”, sub îngrijirea și retului Venizelos.

În acest cadru își poartă M. Beza personagiile, cari aproape totdeauna cad jertfă străinilor agresivi, plini de venin și de setea de sânge. În pagini emoționante, evocatoare și cumpătate, într-o limbă curată, plină de subtilități și de aromă orientală, își învâluie M. Beza personagiile principale, pe cari le urmărește cu toată simpatia.

Citiți: „Casa părintească”, „Ica”, „Tușu” etc. și veți avea aceleași impresii pe cari le-am avut și eu.

Macedonia a dat României atâția bărbați mari, a dat literaturii neogrecești câteva podoabe, n'a dat însă până acum un scriitor care să intre definitiv în literatura românească cu viața țării lui. M. Beza e deci primul scriitor care reprezintă Macedonia în frământările literare românești. El merită toată atenția iubitorilor de literatură frumoasă, și mai cu seamă a Românilor, cari — după vorba lui Eminescu — „sunt străini în țara lor”.

(a-n).

canilor, atunci zic, neamul Românilor din Macedonia și din Pind, a fost, cu știință, condamnat la peire.

D. Burileanu arată că așa zisă autonomia școlară și bisericească, de care s'a făcut așa mare caz în presa românească și străină, nu prezintă nici o importanță cu privire la menținerea și conservarea individualității etnice a Românilor, deoarece toate angajamentele din tratat au un caracter unilateral, ca să nu zic comercial, fără nici o sancțiune. Experiența celor câteva luni, cari ne desparte de acordarea acestei autonomii școlare și bisericești la Români cuprinși în teritoriile încorporate prietenelor noastre Grecia și Serbia, ilustrează exactitatea afirmațiilor dlui Burileanu.

Ceeace se putea face și nu s'a făcut, zice d. Burileanu, este faptul, că s'a renunțat la cultivarea solidarității, înfrățirii albano-românești propovăduită de ani de zile de către eruditul profesor italian Antonio Baldacci din Bologna.

„Vina nu e a străinilor, căci ei nu sunt obligați să ne cunoască. Vinovați suntem noi, fiindcă n'am căutat să cultivăm simpatiile pe cari le avem în străinătate cum au făcut și fac Slavii și Grecii, se exprimă cu multă amărăciune sufletească d. Burileanu.

Prin abandonarea grupului românesc din Pind calamitatea națională este îndoită: Cei rămași la Greci se elenizează în scurtă vreme, iar cei din Albania, fiind prea respirați și fără cultură românească — afară de cei din districtul Coriței — se vor contopi pe nesimțite în masa albanezilor.

Aceasta e și firesc să se întâmple așa, deoarece Burileanu, care studiasse pe Români din Albania sub toate raporturile la fața locului în două rânduri conchide: „Puțini la număr și despărțiți sufletește de frații lor din Macedonia și Pind, deci izolați și neputând rezista în masa compactă și covârșitoare a Albanezilor, ei nu vor vedea clar în viitorul lor... Frunțașii români din Albania, nevoind să rămână în stare de inferioritate față de Albanezi, vor aspira la dregătorii și funcțiuni publice, iar încuscrirea cu Albanezii se va face pe o scară mult mai mare ca până acum. Deci dacă guvernul român va arăta, și de aci înainte aceeași nepăsare ca până astăzi, atunci fiți siguri că toți Români din Albania se vor desnaționaliza și mai cu seamă după începerea încuscriilor între ei și Albanezi.”

De altfel nu numai după logica dlui Burileanu, ci și după politica inaugurată de guvernul trecut, elementul românesc din Pind și Albania este părăsit ca să piară, cum s'ar zice, prin inaniție.

În chestia actualei și viitoare liniști din Balcani, d. Burileanu, ca toți cei cari sunt în curent cu situația reală a lucrurilor, se exprimă fără șovăială, că pacea nu se va consolida întru cât granițele Greciei și Serbiei nu sunt firești și regimul inaugurat de Greci și Sârbi în noile teritorii este mai barbar decât cel turcesc.

Din noul studiu al dlui C. N. Burileanu, se trage concluzia naturală, că tocmai când România a ajuns în fruntea statelor balcanice, tocmai atunci a suferit cea mai dureroasă înfrângere în chestia națională a Românilor din Macedonia, Pind și Albania. Acestea sunt constatările tuturor acelor cari vorbesc în cunoștința de cauză. Aci e locul să aducem omagiul nostru de sinceră recu-

noștință dlui Burileanu care a apărut cu îndură și convingere pe Români din Balcani în timpuri de grea cumpănă, în timpuri, căi Atena și Fanarul, ca să facă să se acrediteze în Europa, că Macedonia și Epirul sunt nevicii prin excelență grecești, a decretat de ființarea Românilor naționaliști, prin loz sabie.

Atunci d. Burileanu s'a remarcat în presa italiană prin cunoscutele polemici angajate cu Grecii și filogrecii din Italia și celelalte țări. Nu numai atât, d. Burileanu prin relațiile sale personale cu cei mai eminenti publiciști și profesori universitari din Italia, a reușit să facă simpatică chestia românească cercetătorilor conducătoare din Roma și dacă, ca să nu se lăsa, la 1905, a fost cu totul favorabilă privitor la acordarea Macedonenilor, aceasta se poate spune, în bună parte, și acțiunii de propagandă de guvernul regelui Carol prin comisiunea acestui valoros reprezentant C. N. Burileanu în cetatea eternă.

Noi suntem datori să exprimăm aci toată admirația și recunoștința noastră cu atât mai vădită cu cât odată cu reluarea relațiilor diplomatice cu Grecia, unul dintre cei cari au căzut victimă curentului filălen din ministerele afacerilor străine de pe capul podului, a fost și d. Burileanu al nostru.

Nu ne indoim, cătuși de puțin, că acțiunea dlui ministru al afacerilor străine, d. Porumbescu care cunoaște activitatea pe terenul politicii naționale a dlui Burileanu, va repara răsunetul și va căuta să-l plaseze acolo unde este mai dicat prin experiența și priceperea sa.)

Pyrha

Interpeleția dlui Iorga și guvernul ungar. „Budapesti Udostító” autorizat din loc competent constată față cu alarma ziarelor opozitioniste că ministrul de interne al României, d. Mortun în răspunsul dat la interpeleția dlui Iorga în chestia confiscării ziarelor și imprimărilor din România de către poșta ungară, nu a trebuit expresii agresive la adresa guvernului ungar. Litografiatul guvernului nostru mai departe că la inițiativa primului ministru încă la începutul acestui an li s'a adus la cunoștință ziarelor românești cu o atitudine moderată, că în caz dacă se vor adresa cu gura către guvernul ungar, acesta ar încerca să anuleze ordinul privitor la retragerea debitului postal, care e în vigoare de mai mult de un an. Adresându-se „Universul” și „Viitorul” o rugare în acest sens guvernului ungar, ministrul de comerț în baza rescrisului ministrului de interne, datat din 2 Februarie a anulat în 12 Februarie ordinul de retragere a debitului postal pentru aceste ziare, adică cu 8 zile înainte de interpeleția dlui Iorga.

Astfel — conchide litografiatul — guvernul ungar a permis intrarea ziarelor românești în Ungaria de voie bună și nu sub influența interpeleției dlui Iorga.

Camera magnaților va ține o ședință pe 10 în 2 Aprilie. Comisiile camerei magnaților discută în ședințele de ieri proiectele votate recent de către camera deputaților: o mulțime de proiecte despre noile căi ferate vicinale și înmărunțirea contractelor încheiate cu străine, precum și legea despre contractele încheiate cu societățile navale.

Noua sesiune parlamentară. Camera ungară va ține o ședință formală — după cum se anunță — în săptămâna primă din Aprilie, când va prezenta casei magnaților. Probabil în ședința aceasta sau în o altă ședință, ce va avea loc după ședințele Paștilor, primul ministru va aduce la cunoștință

*) Cel mai indicat pentru postul de consul al României la Valona credem, că nu este altul mai indicat decât dlui Burileanu, care cunoaște și oamenii și lucrurile.

știința camerei autograful regal prin care sesiunea actuală va fi declarată de încheiată și se va convoca pentru o nouă sesiune pe 22 Aprilie. În această primă ședință din noua sesiune, camera se va constitui și apoi în primul rând va alege membrii delegațiunii.

*

Bugetul comun — după cum se anunță din Viena — e deja terminat și a fost și tipărit. Privitor la acest buget se dau din sursă vieneză următoarele date:

Cheltuielile pentru primă jumătate a anului 1914 sunt prevăzute în suma de 234.2 milioane adică cu 36.9 milioane mai mult decât în a doua jumătate a anului 1913. Din această diferență 24.9 milioane sunt un greumânt numai pentru prima jumătate a anului și astfel urcarea permanentă a cheltuielilor e numai de 11.9 milioane. La această sumă se mai adaugă încă 9.2 milioane ca o întregire a trebuințelor de pe întreg anul, așa că urcarea anuală face 21 milioane. Din aceste 21 milioane 9.6 sunt pentru executarea reformelor în armată, iar restul e cauzat de sporirea cheltuielilor generale la singuraticile corpuri de armată, prin dezvoltarea artileriei și salarizarea subofițerilor rămași în serviciu activ.

Munițiunea bateriilor de artilerie nou înființate a fost conform sporită de la 300 la 400 gloante și în legătură cu aceasta pentru deprinderile trășerilor la tir a bateriilor de câmp și de obuziere

sunt necesare 2.06 milioane mai mult, din care sumă pentru prima jumătate a anului 1914 sunt prevăzute în buget 220.000 coroane.

Din suma necesară pentru executarea noii legi militare pentru prima jumătate a anului 1914 sunt luate între cheltuielile ordinare 12.2 milioane. Cheltuielile ordinare arată în bugetul comun o urcare de 56.4 milioane coroane, din care sumă cea mai mare parte e pentru acoperirea cheltuielilor militare.

Conform cvotei 60.4 milioane le va plăti Austria, iar 34.6 milioane Ungaria. Cele mai nouă reforme în armată figurează în rubrica cheltuielilor extraordinare cu 25.3 milioane. În ce privește marina de război, se vor prezenta delegațiunilor proiecte privitor la clădirea diviziilor de dreadnought-uri și crucișătoare, pentru cari cheltuielile se vor repartiza pe 5 ani. Clădirea unui dreadnought de 25.000 tone se urcă cam la 70 milioane coroane.

Ziarul „Die Zeit” e informat că ministerul de război se ocupă cu dezvoltarea artileriei. Planul e ca fiecare divizie de infanterie să fie provăzută cu 60 tunuri și adică câte 6 baterii de câmp și câte 4 obuziere, adică fiecare divizie va avea cu 36 tunuri și 24 obuziere mai mult.

Nouile investiții reclamă 100 milioane coroane. Treptat vor fi dezvoltate de asemenea toate regimentele de obuziere. Trebuințele fiecărui regiment se vor spori în acest caz cu 300 mij coroane.

ales pacea cu Românii ar asigura liniștea și bunul succes al afacerilor obștești a țării.

Presupun, că Il. Voastră a cetit pasajele aprute în ziare și reproduse de revista „Uj Nemzedék” din cartea ce Vi se atribuie Il. Voastre, cari pasajii vorbesc în tonul cel mai exagerat despre Români.

Ce părere aveți Il. Voastră despre aceste pasajii aprute în publicitate?

Prin ce motivați Il. Voastră izbucnirile ostile din „Cartea galbenă” îndreptate contra Românilor?

— Ce privește „Cartea galbenă” și sgomotul ce ea l'a produs în publicitate asta provine dintr'o neînțelegere, respective dintr'o greșală din partea mea.

„Cartea galbenă” reproduce pasajii din Monografia lui Eugen Gál apărută în a. 1892, care tratează despre rasele popoarelor cari trăiesc în această patrie.

Această parte a „Cărții galbene” despre care autorul amintește în mod explicit, că e o reproducere din numita monografie, cuprinde, ce-i drept, declarații respective afirmații cari pe dreptul pot fi excepționate.

În acest pasaj se cuprind și afirmațiile pe cari ziarele mi le atribuie că le-aș fi făcut despre Români, câtă vreme se știe, că acele declarații nu cadrează cu părerile mele.

Niciodată nu m'am gândit să jignesc pe Români. Am trăit aproape numai între Români; îi cunosc foarte bine și-i stimez; am între ei prieteni buni; am numeroși arendași români cari țin în arândă pământ din domeniile erariale de sub conducerea mea; acești arendași niciodată nu s'au plâns în contra noastră. Apoi, numeroase comune locuite exclusiv de Români m'au ales cetățean de onoare.

Eu sunt Sârb de origine, născut în comuna românească Șimand, în comitatul Aradului. Vorbesc puțin românește, dar de câte ori mi s'a adresat vre-un Român în limba lui maternă, niciodată nu i-am refuzat cererea fiindcă n'a vorbit ungurește.

Pasajul referitor la Români este deci singura cauză a furtunei iscate în jurul acestei cărți.

Observ, însă, că cea mai mare greșală consistă în faptul, că la sfârșitul pasajului referitor la Români autorul cărții adaogă încă două șire, în cari se spune, că „acestea în parte corespund și vederilor noastre.”

Repet, niciodată nu m'am gândit să jignesc pe Români. Românul e onest, harnic, loial și tolerant, încât la anumite prilejuri am relevat aceste calități bune ale Românilor chiar și la forurile cele mai înalte. Ba am dat expresie dorinței că ce bine ar fi dacă și poporul maghiar ar posede toate aceste calități, cari, unele, îi lipsesc.

Ce părere aveți Il. Voastră referitor la informația noastră, că, numita „Carte galbenă” a fost lucrată de un slujbaş al direcțiunii domeniilor, concipistul Dr. Bela Némethy, la ordinul direct al Il. Voastre?

— E adevărat, că autorul cărții este concipistul acestei direcțiuni, d. Dr. Bela Némethy. Eu i-am încredințat această lucrare cu scopul pe care vi l'am indicat.

Cetit-ați Il. Voastră întreg manuscrisul înainte de a-l fi dat spre tipărire?

— Da, am cetit manuscrisul. Dar fiindcă am cetit filă de filă, cu mici întreruperi, din cauza că eram ocupat și cu alte afaceri oficiale multilaterale, nu am observat pasajele jignitoare la adresa Românilor precum nici șirele, respective comentarul adaogăat la sfârșitul numitului pasaj.

„Cartea galbenă”

a directorului dr. Diodor Csernovics de Macea.

— Interviewul nostru cu Il. Sa dr. D. Csernovics. —

Arad, 27 Martie.

În nrul nostru de Mercuri, am reprodus în întregime pasajii din raportul numit „Cartea galbenă” a directorului domeniilor statului, Dr. Diodor Csernovics și trimisă ministerului de agricultură, în care carte a directorului domeniilor pe lângă că se face o critică nefavorabilă politice de colonizare a guvernului, se aduc Românilor insulte și batjocuri cari ne-au revoltat la extrem.

Ieri la ora 12 noaptea am reușit în sfârșit să aflăm amănunte senzaționale asupra cărții directorului domeniilor statului pe cari cetitorii noștri le-au putut ceti în nrul nostru de azi.

Conform promisiunii ce am făcut cetitorilor noștri dar mai ales pentru ca să cerem directorului Dr. D. Csernovics cele mai largi și mai precise explicații referitor la pasajul foarte jignitor la adresa bunului popor românesc, în acest scop subscrișul m'am prezentat azi la d. director Dr. D. Csernovics.

D. director m'a primit în mod foarte afaibil și, după cum se va vedea mai la vale, a binevoit să-mi dea răspunsuri la toate întrebările pe cari i le-am fixat.

Observ însă că toate amănunțele în chestia „Cărții galbene”, publicate la „Ultima cră” în nrul nostru de azi, Vineri, au primit, după cum se va vedea mai la vale, o deplină confirmare din partea dlui director al domeniilor statului.

D. director mi-a făcut următoarele declarații:

Adevărată e știrea ziarelor că un raport voluminos sub numirea de „Cartea galbenă” cu iscălitura Il. Voastre a fost prezentat ministerului ungar de agricultură, care raport vorbește despre soarta coloniilor din teritoriul direcțiunii din Arad a domeniilor statului, pre-

cum și despre viața și pretinsa nimicire a Maghiarilor colonizați în acest teritoriu?

— „Cartea galbenă”, despre care se vorbește în ziare — nu e apocrifă.

Mai de mult mă gândeam să elaborez o carte sub titlul „Trecutul și prezentul coloniștilor”, care să cuprindă toate datele referitoare la coloniile din teritoriul de sub direcțiunea mea. Scopul meu era, adevărat, ca această carte să faciliteze munca celor cari se ocupă cu chestia coloniștilor și să le servească pur și simplu datele seci dar precise și autentice despre fiecare colonie aparte.

Această carte, iar nu raport, după cum afirmă ziarele, eu am înaintat-o ministerului de agricultură cu scopul ca, ministerul din oficiu să o lanseze pentru întrebunțarea oficială.

Ministerul a declarat însă că această carte depășește cadrele oficiale și astfel mi s'a adus la cunoștință, că ministerul nu e aplicat s'o lanseze din oficiu.

Adevărat e, că în acea carte Il. Voastră ați desaprobă tratativele cari au avut loc între d. prim-ministru contele Ștefan Tisza și comitetul național român?

— Asta nu e adevărat. E posibil oare, sau puteți măcar presupune ca eu, care sunt pus aici într'un oficiu atât de înalt să desaprob activitatea și năzuințele laudabile și folositoare patriei ale superiorului meu, care este d. prim-ministru? Dar, abstrăgând dela aceasta eu, personal, nu că aș fi desaprobă aceste tratative între guvern și poporul românesc, ci, dimpotrivă, din tot sufletul m'am bucurat când ele erau încă în curgere și, fiindcă și eu însumi sunt aderentul păcii și al bunei înțelegeri între diferitele naționalități ale patriei, doream ca aceste tratative cu Românii să se termine cu bine, căci mai

E adevărat, că înainte de a fi dat la tipar un comitet special a cetii și aprobat întreg manuscrisul voluminoasei cărți, care apoi s'a dat spre tipărire tipografiei Bloch H. és Tsa din Arad?

— E adevărat, că un comitet special a cetii întreg manuscrisul și l'a aprobat. Acest comitet mi-a raportat aceasta, iar eu, din cauza multelor agende oficioase n'am mai putut ceti întreg manuscrisul, care se extindea peste 150 de pagini mari, ci luând la cunoștință raportul acestui comitet din parte-mi și eu mi-am dat aprobarea ca să se tipărească.

II. Voastră ați cetit corectura sau revizia fiilor de tipar de pe manuscrisul acelei cărți?

— Da, mi s'a adus dela tipografie tot câte-o coală de tipar, pe care eu însumi am cetit'o. Dar fiindcă după cetirea unei coale de tipar eu niciodată nu mi-am notat ultima pagină a coalei cetite, e foarte probabil că nu mi s'au prezentat toate paginile culese. Nu vreau să acuz pe concipistul Dr. Némethy, dar numai în felul acesta s'a putut întâmpla ca să se strecoare, neobservate de mine, atât pasagiul cât și comentariul de aprobare referitor la acest pasaj jignitor pentru Români.

Cum a fost posibilă ajungerea în publicitate a cuprinsului și a unor pasagi din cartea II. Voastre?

— Faptul acesta eu îl atribui temperamentului de ziarist al dlui concipist Dr. Némethy. Dsa a ținut, așa se vede, să ajungă cu orice preț în publicitate munca, care, într'adevăr, este a dsale.

Regret însă foarte mult publicarea respective strecurarea pasajului jignitor pentru Români, dar vina e a concipistului Dr. Némethy. Dsa, prevenind decisiul ministerului de agricultură a trimis un exemplar din „Cartea galbenă” unui ziarist dela revista „Uj Nemzedék”, care, apoi, după cum știți, a reproduș anume părți, ceea ce mi-a pricinuit o nespūsă supărare și neliniște.

Adevărat e, că concipistul Dr. Bela Némethy este concediat pe un timp oarecare?

— Da, e adevărat. Dar, nu corespunde adevărului știrea că din cauza numitei cărți Dr. B. Némethy va avea mari neplăceri, respective că din cauza acestei cărți dsa nu se va mai întoarce la postul dsale.

*

La despărțire II. Sa d. director Csernovics m'a asigurat înc'odată despre bucuria ce i-am pricinuit'o fiindcă l'am cercetat și i-am cerut explicații în chestia numitei cărți.

II. Sa a exprimat speranța că declarațiile pe cari mi le-a făcut vor avea darul să liniștească valurile furtunoase ce s'au ridicat în jurul „Cărții galbene” și în consecință vor contribui la restabilirea bunelor raporturi de simpatie ce au existat în toată vremea între II. Sa și între Români.

Const. Savu.

Asta-i revizuirea?

Sub acest titlu „Unirea” din Blaj în ultimul său număr scrie următoarele:

— Când am scris prim articolul din numărul trecut, par'că o teamă ascunsă ne strângea de inimă.

Revizuirea, — de care asiguram pe cetitorii noștri — trebuia să urmeze în curând și, după situația schimbată a vremilor din urmă, nu avea să ne aducă multă mângăiere.

În ziua următoare și aflăm în ziarele maghiare comunicatul semioficialului „Magyar Kurir”, în sensul căruia contele Tisza, după lungi tratative cu ministrul de culte și episcopul de Hajdudorog, au căzut de acord ca sediul noii episcopii să se mute la Nyiregyháza, să se redea Românilor 10.000 suflete din cele anexate diecezei de Hajdudorog, iar în schimb la aceasta să încorporeze alte 13.000 de credincioși ai noștri.

Comunicatul acesta este atât de absurd și imposibil, încât îl dăm numai cu mare rezervă, neputând crede în adevărătatea lui.

Nu ne vine să credem, că un înțeles de natura aceasta să se fi stabilit între guvern și episcopul Miklóssy după pertractările guvernului cu episcopatul nostru. Involuntar ni se pune întrebarea: Unde mai sunt cei 13 mii credincioși de ai noștri, de cari ne putem lăpăda fără teama responsabilității, căci Hajdudorogul ne-a luat tot, ce-a avut de luat? Secuimea e trecută, părțile ungurești ale Sătmarului încă, deci, unde sunt ceilalți, pe cari îi mai reclamă Hajdudoroghul? La Cluj, la Reghin, la Aiud etc. vor răspunde unanim toți, cari cu groază se gândesc la această nouă fază a episcopiei de Hajdudorogh. Slujbasi, transfugi, hăimanale, în colo câte un meseriaș rătăcit, câte un român inconștient și procentul știutorilor de carte ungurească vor da noul contingent la Hajdudorogh. Va să mai vină vremea, ca noi să ne rugăm de guvern, să binevoiască a nu ne mai revizui. Căci dacă ne vor lua aceste centre de o extremă importanță pentru viața noastră națională, cu biserici, școli, institute culturale, preot, credincioși, apoi multămim de revizuire.

Iată pentru ce nu putem crede în autenticitatea comunicatului de mai sus.

Nu se poate ca nunciul papal, să ne fi pus în perspectivă o revizuire, care în fond e neasemnat mai vătămătoare pentru interesele bisericii noastre, decât însăș inființarea episcopiei de Hajdudorogh.

Până acum ni s'au luat numai parohii dela periferiile provinciei noastre metropolitane; acum contele Tisza face aluzii la orașele-centre în cari majoritatea gr.-catolicilor o formează maghiarii — și svonuri tot mai pronunțate ne sosesec despre mișcări în acest sens, la Cluj, Reghin etc.

Hajdudorogh-ul se va întinde deci chiar în centrele noastre cele mai puternice, aplicându-ne cea mai grozavă lovitură ce a primit-o vre-o dată biserica noastră.

Cine va mai putea opri acest proces de distrugere, câtă vreme guvernul și agenții lui au atâtea mijloace de a scoate, ca din pământ, mii și mii de gr.-cat. maghiari, ales în orașele mai mari, unde atâtea influențe străine favorizează puhoiul acesta nimicitor?

*

Sunt tot atâtea întrebări, ce cad grele ca plumbul, în creierul nostru, unde un singur gând luminos mai stăruie: acela, că toate aceste sunt cu neputință și absurde.

Imprejurările sunt totuș așa de vitrege, încât trebuie să ne interesăm de urgență, ce e adevărat în lucru, și să se facă apoi cei mai energici pași la locurile competente.

Arhieriei noastre nu pot lăsa nici un suflet de sub grija lor pastorală — dar absolut nici unul, căci Păstorul cel bun își pune sufletul pentru turma sa; are să dea seamă de toate sufletele pe cari le duce la mântuire, afară doar de fiii pierzaniei, ca să se plinească Scriptura!

Cuibul mizeriei.

Autoritățile capitalei noastre, îngrijite mai mult de aspectul luxurios al orașului, s'au hotărât într'o bună zi să facă și statistica mizeriei. Au fost unele suiele caritabile, cari au pus la dispoziția orașului o sumă de bani însemnată pentru ajutorarea nevoiașilor; drept aceea poliția, care nu cunoștea numai boerii și răufăcătorii, a trebuit să ceară concursul organizației muncitorești pentru ca să afle și pe săracii cari din cauza lipsei de lucru trăesc în mizerie.

În scopul acesta în noaptea de Duminică spre Luni s'a ținut o razie în stil mare în toată Budapesta. Rezultatele la cari s'a ajuns sunt de necrezut. Nici cu cea mai exaltată fantezie nu s'ar putea așterne pe hârtie realitatea orădă, care li s'a desfășurat înaintea ochilor. Atât la centrul orașului, în umbra palatelor cari au menirea să glorifice civilizația maghiară, cât și în cartierele marginase deopotrivă s'au aflat zeci de mii de ființe omenești, cari trăesc ca animalele. Ba în gospodăria unui bogătaş, în grajd era o parte modern aranjată pentru cai, iar mai în fund dormiau pe paie mușegăite câteva familii prigonite de soarte.

Și conscrierea a ținut toată noaptea. În soluțiile palatelor mărețe (chiar și în o casă a contelui Tisza) s'au găsit zeci de ființe îngrămațite, cari tânjeau fără rost, o plagă a societății și rușinea secolului. Iar ce s'a aflat în cartierele marginase, în mahalale, e de neînchipuit.

Prin cotete, spelunci, odăi fără ferestre cu pereții mușegăiți locuiesc și dorm împreună mii de familii de muncitori fără lucru. Câte zece- douăzeci de oameni: bărbați, femei, copii de-a vaima dorm într'o încăpere strâmtă. O familie compusă din 4—6 membri doarme pe o saltea ruptă, ceilalți pe vatra goală sgriburii și presați. De pe tot locul o duhoare pestilențială te isbește la intrare; indivizi cu fața stoarsă de mizerie, femei tinere cu fața palidă și sbrăcită înainte de vreme te întâmpină. Și toți acești indivizi ziua vagabondează și dacă câștigă 10-20 creițari își permit luxul să doarmă sub acoperis, în murdărie și infecție. Insectele îi chinuesc, chiriașul vigilant le stoarce cele câteva parale, apoi din când în când câte un reprezentant al forței publice îi sprânjește. Astia trăesc o viață, propagând boala și născând crimă, apoi mor ca animalele și alții vin în locul lor.

În câteva cuvinte acesta e tabloul mizeriei cuibărite în capitală, acum constatată oficial. Azilurile de noapte descrise în romanele rusești ne par ideale alături de speluncile capitalei noastre. Și ceea ce e mai dureros: ziarele scriu că printre aceste ființe îndobitocite în lumina orașului mondial, sunt și foarte mulți Români, rătațiți la oraș cu speranța câștigului în desagați și surprinși acolo de viața străină, mediul străin. Oare aceștia nu vor fi avut un păstor binevoitor în satul lor, care să le spună „sărmane păstoras, ce cauți tu la oraș?” Dar majoritatea lor sunt sălăgeni din parohiile răpite și cu aceasta totul se explică.

În total s'au constatat cam 30.000 (treizeci mii) oameni fără rost; însă mulți au scăpat de sub control, iar cei mai mulți de teama poliției care pedepsește vagabondajul au declarat că au ocupație — astfel numărul ar trebui dublat, ceea ce ne dă aproape a 10-a parte din întreaga populație a capitalei. Atâți oameni trăesc în cea mai neagră mizerie, ca dobitoacele necăvântătoare în capitala Ungariei, mândrul oraș al maghiarimei, Budapesta.

Involuntar ne reamintim cuvintele marelui inventator Edison, care la plecarea sa din Budapesta, fiind întrebat de ziaristi ce impresie i-a făcut capitala, a răspuns:

— Are aspectul unui oraș apusean... dar lângă palat am văzut o bătrână înhămată la cărut.

Dacă ar mai putea ajunge și datele amănunțite la cunoștința străinătății, apoi să se facă o decata justă despre mult trâmbitata civilizație maghiară. Când orașul lor principal e atât de bolnav, oare ce stare dăinuiește în populația terii!

Nagy Jenő,

specialist pentru dinți artificiali fără pod

CLUJ—KOLOZSVAR

(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)

Pune dinți și cu plătiri în rate favorabile,

Ordinează ziua întreagă.

(97-)

Budapesta, 5.— Dr. Elie Dăianu, protopop, Cluj, 3.— D-șoara Anuța Dănilă, inv., Sărd, 3.— Petru Ionaș, secretar domeniial, Arad, 3.—

Pentru societate:

Alexandru Lupeanu, Vasile Petrașcu,
president. casier.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român”. Despărțământul Ciocova.

Convocare.

Comitetul cercual al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” convoacă adunare cercuală pe Duminică la 5 Aprilie st. n. la orele 10 a. m. în școala gror. română din Banloc cu următoarea

Ordine de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Alegerea comisiunii pentru înscrierea membrilor noi.
3. Raportul secretarului.
4. Raportul casarului.
5. Disertațiuni sau prelegeri populare, cari se vor prezenta presidentului înainte cu 48 ore.
6. Premiarea fetelor, cari se vor prezenta în cel mai original port cu motive românești.
7. Defigerea locului pentru proxima adunare cercuală.
8. Raportul comisiunii în privința înscrierii membrilor noi.
9. Alegerea comitetului pe un nou period de 3 ani.
10. Propuneri.
11. Inchiderea adunării.

Invităm pe aceasta cale pe toți oamenii de bine, cărora le zace la inimă dezvoltarea și înaintarea culturală a poporului român, și îndeosebi conțăm la prezența preoților și învățătorilor.

Comitetul are să asiste în corpore și la serviciul divin.

Dr. Iuliu Coste, George Breban, cons. reg.
secretar. directorul desp.

Reuniunea română de cântări „Hilaria” din Oradea-mare aranjează Duminică în 29 c. la 6 ore p. m. în sala festivă a preparandiei gr.-cat. a V-a șezătoare muzicală literară cu următorul program: Conferință de d. Dr. Vasile Kirvai. Declamări. Duett de tenor și bariton, dnii Romul Capra și Vasile Radu, acomp. la pian de dna Nora Hossu. Lectură. „Prima rochie unghă”, monolog de I. Vulcan predat de d-șoara Valiți Kiss. „Polonaise” de Chopin, executată la pian de d-șoara Ella Popovici. — Comitetul Hilariiei.

ECONOMIA

Bursa de cereale din Budapesta.

(După 50 kgr.)

— 27 Martie.

Grâu pe Aprilie	12.74
Grâu pe Maiu	12.62
Grâu pe Octomvrie	11.30
Secară pe Aprilie	10.14
Secară pe Octomvrie	8.74
Ovăs pe Aprilie	7.62
Ovăs pe Octomvrie	7.76
Porumb pe Maiu	6.78

POȘTA REDACȚIEI.

Moțul. După noua lege de presă, care intră acum cât mai curând în vigoare, atât Dta, cât și noi ne-am trezi cu un proces de presă, de care nu este vrednic dascălul româno-maghiar Bedeleán Domokos. Nu putem deci publica cele trimise.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

L. Baben, preot, Kisbecskerek. Adresa cerută e: L. Olariu Budapest II. Margit körut 11. Ioan Pescariu, Pusztacsán. Am primit 14 cor. în abonament, până la 30 Iunie 1914.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Vin alb și roșu,

veritabil de Măderat, prima calitate din viile proprii — se află de vnzare la subscrisul și se trimite cu rambursă:

Vin alb, dela 50 l. până la 6 Hlt à 60 fl. litru.

Vin alb, dela 6 Hlt. în sus, (dus la gară) à 54 fl. litru.

Vin roșu (Carbenet, Burgundi, Scădarcă) à K 1.40 litru.

Dacă se trimite în buțile cumpărătorului costează cu 2—4 cor. mai puțin la hectolitru.

Subscrisul are de vnzare și rachiul de țescovină (comină) à K 1.50 litru.

Petru Vancu

î. vătător, proprietar de vii

(Va 1982)

în Magyarád.

UN TÂNĂR ROMÂN,

de religiunea gr. ort. română, în etate de 26 ani, necăsătorit, și liber dela miliție, cu atestate foarte bune, care pricepe bine atât la conducerea moșii, cât și la contabilitate, dorește a se aplica ca administrator, la oarecare moșie din România.

Informații se pot cere dela subscrisul:

TEODOR ȘIMON.

Magyarcsanád

(Csanád-megye)

Ungaria

(Mi 1925—6)

Uleiu de sămânță de curcubetă (dovleac) curată pentru masă. La dorință setrimite muștră.

Lengyel Sándor és Társa
Pankota.

(Le 1969)

VINURI

vechi și noi de vândut.

Adresațiivă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) Petru Benea, căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi din anii 1911-1912

Vin alb	— — — — —	82	62
Rizling	— — — — —	86	64
Rosu de Minis	— — — — —	110	100
Carbenet	— — — — —	115	—

Vinuri noi din anul 1913

Vin alb	— — — — —	50.—
Rizling	— — — — —	52.—
Siller	— — — — —	54.—

Expediez la dorință în sticle și în cantitate mai mică vin.

Vinul să expediează cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni.

Pentru Calitatea vinului garantez.

Be 947

Petru Benea

propr. și neg. de vinuri

Világos (Arad m.)

Bătăturile,

in 1913

scortocenia pielii, urciilor de pe mâni și din față încetează în decurs de 1 zi dacă folosiți

„CANNABIN”

1 sticlă 1 cor, francată 1 corană 40 fl., 3 sticle franco 3 cor. De vânzare

la farmacia TÖRÖK, Budapesta, Király-u. 12 și la pregătitor: Dr. E. FLESCHE, farmacie la „COROANĂ” în Győr.

CONTRA cioarelor șoarecilor tăciunelui

cel mai sigur mijloc de apărare este excelentul preparat, probat de ani și în străinătate sub numele de

CORBIN.

Efect excelent, atestate numeroase! Nu influențează încolțirea semințelor! E ieftin! Efect sigur la pietruirea grâului, porumbului, ovăsului, secarei, seminței de rapiță, orzului, cănepei, zarzavaturilor etc. Faceți o singură încercare!

Amănunte interesante, modul de întrebuințare și ofert de prețuri trimite gratis:

Dr. Keleti és Murányi

fabrică chimică

în Ujpest.

Precum și la vânzătorul prim: Schauer és Singer în Arad.

**CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA**

”CONCORDIA”

**TELEFON
NR. 750.**

SOCIETATE PE ACȚIUNI.

**TELEFON
NR. 750.**

ARAD

STRADA ZRINYI, NUMĂRUL 1/a.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișeie, precum și cu cele mai moderne litere, primește spre executare tot felul de opuri, reviste, fol, placate, registre, tipăriți pentru bănci și societăți, precum și tipăriți advocaționale, invitații de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branșă dela cele mai simple până la cele mai fine.

**Executare
promptă.**

**Prețuri
moderate.**

NIG. VINTILLA

cea mai excelentă ascuțitoare artistică și pentru scobit în Ardeal, cu putere electrică.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public că am înființat în SIBIIU (Nagyszeben), str. Cisnădiei 43.

o ascuțitoare pentru cuțite artistică și de scobit, atelier pentru nichelare și galvanizare, după cerințele cele mai moderne, unde se execută toffelul de lucrări în această branșă; execut aparate medicale, ascuțesc și nichel. — Pentru ascuțirea bricelor, foarfecilor și mașinelor pentru tunderea părului și barbei ofer garanția cea mai mare.

VI 1277

6 buc. briciuri trimise spre ascuțire retrimiteră acasă o fac pe cheltuiala mea proprie. Nichelări, ascuțiri, reparări, lucrări de cuțitar, șlefuiți de sticlă pentru optică, se execută pe lângă garanția, cu prețuri ieftine. — Obiecte veritabile de oțel englez și suedez cu prețuri ieftine.

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile

VÂRȘEȚ, strada Kudritzner n-rul 44—46.

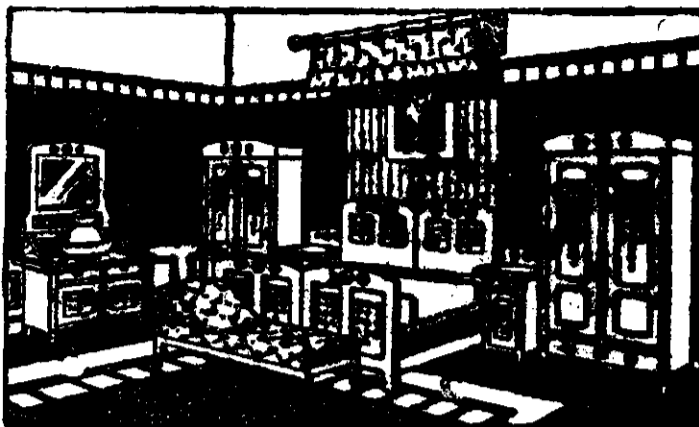
Cea mai renumită

mare fabrică de mobile din sudul Ungariei (VERSECZ).

Ma 118—120

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare deposit de pianе excelente, covoare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut.

ATENȚIUNE!

ATENȚIUNE!

Nici un român să nu-și cumpere mobile până ce nu vizitează

PRIMA FABRICĂ ROMÂNEASCĂ DE MOBILE

EMIL PETRUȚIU

în SIBIIU (Nagyszeben) str. Sării (Salzgasse) 37.

care execută toffelul de mobile moderne în toate stilurile, — ca garnituri pentru

dormitoare, prânzitoare, saloane și tapoterie proprie.

EXPOZIȚIE ZILNICĂ cu garnituri complete. Construește toate lucrările de lipsă pentru biserici vechi și noi și binăle, pe lângă executarea cea mai solidă; promptă și pe lângă garnți.

Telefon : 47.

(Pa 1348)

Telefon : 47.

ATENȚIUNE!

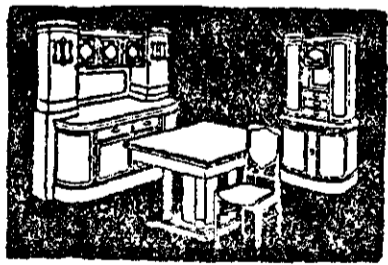
ATENȚIUNE!

Hinger József

tâmplar pentru edificii și mobile

Alba-Iulia, (Gyulafehérvár) str. Séchenyi nr. 10.

==== (Casa proprie). ====

Pregătește orice lucrări din acest ram atât noi cât și reparaturi; lucrări pentru clădiri, aranjamente complete pentru școale, biserici, locuințe, birouri etc., din material bun și uscat după model sau din combinație proprie. — Prețuri convenabile, serviciu coulant se garant.

(Hi 1280)

Fiecine trebuie să știe că fotograficul

VICTOR MYSZ DIN SIBIIU

și-a vândut atelierul din strada de mai înainte iar acum și-a deschis un

atelier fotografic de artă

corespunzător cerințelor moderne în

SIBIIU, str. Elisabeta nrul 34.,

unde execută toffelul de fotografieri artistice cu prețuri convenabile. — Fotografilor amatori li-se acordă favoruri. (MI 1587)

Pe timp închis fotografiile se execută la lumină electrică.

VASILIE POPOVICIU

atelier de lăcătușerie de artă edificii și instalațiuni de apaducte

SIBIIU

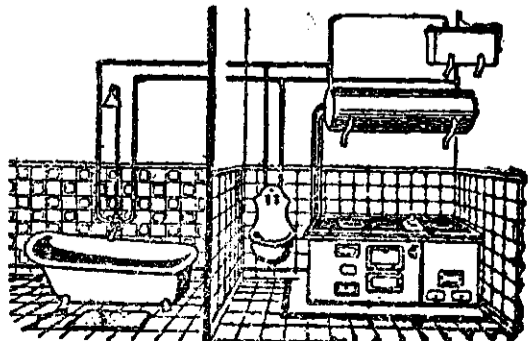
(Nagyszeben)

str. Anna nrul 11 și

str. Gușterii nr. 75.

(Casa proprie).

Primește orice lucrări de branșă aceasta precum: strângerea cu fier a zidurilor, pregătirea de porți și garduri de fier, balcoane, trepti, îngrădituri de morminte, camine și cunătoare etc. executate artistic și prompt. Primește totodată spre efectuare toffelul de reparaturi atingătoare de branșă aceasta pe lângă prețuri ieftine și serviciu punctual.

Po 1160

De aproape 50 de ani renumita firmă

Heldenberg

din SIBIIU str. Heltauer 9

este cele dintâi și unicul magazin de pianuri și harmoniuri

al Transilvaniei, al cărei proprietari sunt specialiști în construirea pianurilor și au și diplomă de conservator. Oferă on public :

pianine, pianuri și harmoniuri,

instrumente alese cu pricepere dela cele mai bune firme cu cele mai ieftine prețuri de fabrică pe lângă deplină garanția.

(H. 312—80)

Pe terenul Industriei de ghete în patrie locul prim îl ocupă renumitele

Ghete „TURUL”

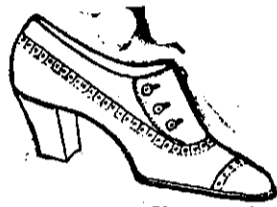
Nr. Ghete Chevreau cu
șireturi cor. 10—
Nr. 287. Chevreau Goodyear
prețul cor. 13—
Nr. 6095 Chevreau Goodyear
collt I. cor. 16—

Fabrica de
ghete **TURUL**
soc. pe acții e
cea mai mare
fabrică de
ghete în mo-
narkie.

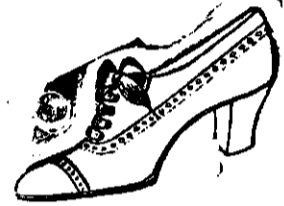
Depozitul principal
ARAD
palatul minorităților.

Nr. 92. Ghete de Box cu șireturi cor. 10-50
Nr. 80 și jum. Ghete Chevreau cu șireturi c. 11—
Nr. 6085 Ghete Box cu șireturi American Style 12—
Nr. 110 Chevreau Goodyear prețul cor. 16—

Nr. 405 Ghete Chevreau jumătăți cu nasturi c. 9—
Nr. 483 Chevreau Goodyear prețul cor. 11-50
Nr. 415 Ghete Chevreau Goodyear collt. I cor. 14—

Nr. 402 Ghete Chevreau jumătăți cor. 9—
Nr. 401 Ghete Chevreau Goodyear cor. 12—
Nr. 426 Ghete Chevreau Goodyear culoare brună c. 13—

Nr. 349 Ghete Chevreau cu astur cor. 11—
Nr. 346 Ghete Chevreau Goodyear brune cor. 12—
Nr. 362 Ghete Chevreau Goodyear cor. 14-50
Nr. 1555 Ghete de lac cu pânză cor. 16-50

He 1902

Alifie „Mágnás” p. față:

singurul mijloc cosmetic nevătămător, contra agrăbunțelor, despoierii pielii, petelor din față, crepării pielii, roșeaței și contra tuturor boalelor de piele. După întrebuințarea unei singure tegle dispar sbărciturile feței. Prețul 1 tegle 1 cor. 50 fl. Pudră „Mágnás” (în 3 culori) 1 cutie 1 cor. 50 fl. Săpun „Mágnás” 1 cor. 20 fl.

Cosmetic „Mágnás” pentru mâini:

foarte folositor pentru catifelarea mâinilor roșii, degerate, crepate, aspre și sbăroite. E de prisos a se mai întrebuința glicerina și vaselină, deoarece efectul cosmeticului „Mágnás” e sigur și acest cosmetic poate fi întrebuințat și ziua. — Prețul 90 fl.

„Anti pertussin”:

mijloc excelent contra tusei și răgușelii, respirației grele, catarului, tusei măgărești la copii. — Prețul 1 cor. 80 fl.

Spiri „Prima”:

mijloc excelent contra reumei și podagrai, durerii de cap și de dinți. După 1—2 întrebuințări are efect sigur. — Prețul 1 sticle mari 1-50 fl.

Spiri „Cappilloform”:

singurul mijloc excelent contra căderii Părului. — Prețul 1 cor 50 fl.

„Deutoform” apă pentru gură:

cel mai bun mijloc contra mirosului rău de gură și pentru impedirea stricărei dinților. — Prețul 1 cor. 50 fl.

Balsam de Ardeal pentru stomac:

mijloc excelent contra durerilor de stomac, lipsei de apetit, inculerii scaunului, stomacului stricat și boalelor de stomac. — Prețul 1-50 fl.

Vopsitor pentru păr:

în culoarea neagră, întunecată și brună deschisă, mijloc excelent și durabil, nu murdărește albiturile de pat. — Prețul 5 cor.

Regenerator pentru păr:

redă părului cărunț culoarea originală. — Prețul 1 cor. 20 fl.

Contra ciumei de porci:

precum și în contra tuturor boalelor porcilor, cel mai excelent medicament, recomandat de către medici, este praful de Ardeal pentru porci. — Prețul unei cutii mari 1 cor., o cutie mică 50 fl. O singură întrebuințare a prafului de Ardeal pentru galițe incetează perirea galițelor. — Prețul 1 cor.

Hypnonervin:

singurul mijloc sigur și probat contra nervozității și a insomniei. Prețul 3 cor. — Toate medicamentele mai sus amintite se află de vânzare și se pot comanda numai la farmacia lui

KELEMEN SÁNDOR ZILAH. Vă păziți de imitații!!

Dr. med. ESCHKER

chirurg și medic pentru femei

Timișoara-Elisabetin (Temesvár-Józsefváros) Hunyadi-ut nrul 24.

Ordinează dela 8—10 și „ 2—4

Laborator - Röntgen. — Analiză microscopică. E 1566

Stoboare de sârmă tari și trainice!

Fabricație de prima calitate.

Ifj. UTRI PÁL

Baja, str. Erzsébet Királyné nr. 58.

Oferă on. public **matrațe excelente de sârmă p. paturi**, în orice mărime, cu prețul de 8 cor. Trimițându-mi-se mărimea internă a patului expediez imediat marfa; execut cu prețuri foarte ieftine gard de sârmă pentru curte, grădină și vii, apoi șezuturi pentru trăsuri, case pentru galițe, prizătoare pentru muște, curse pentru șoareci și cloșani, acoperitoare pentru alimente și dulapuri îngrădite cu sârmă, site și clururi, precum și orice lucrare în branșa mea. (U 1463)

Kovald Péter és Fia

atelier pentru vopsitoria de stufe, tort și blane, curățire chimică și spălătorie cu aburi

BUDAPEST, atelier și prăvălie principală în bul. VII., Szövetség-utca 35-37.

TELEFON: József 18—00 și József 15—71.

Secție postală deosebită pentru comanda din provincie. Stabilimente colectoare în toate părțile capitalei. Reprezentanți în cele mai multe orașe din provincie.

Ko 1612

ADOLF ZIEGLER

PIETRAR Sibiu-Nagyszeben str. Sării 37.

Atrage atențiunea on. public din loc și provință asupra magazinului de **pietre mormântale** și atelierului de piatrărie.

Bogat asortiment de monumente mormântale de marmoră de Carrara, granit, sienit porfir, labrador etc. — Execut totfelul de lucrări de piatrărie și sculptură în piatră, după orice desen precum și monumente mormântale, s. Treime, cruci pe lângă drum și lucrări de piatră pentru clădiri, în stilul cel mai frumos și modern. Renovarea și aurirea monumentelor vechi mormântale se execută prompt și ieftin. — Prospecte și deseneuri la dorință trimet gratis și franco.

Zi 1961